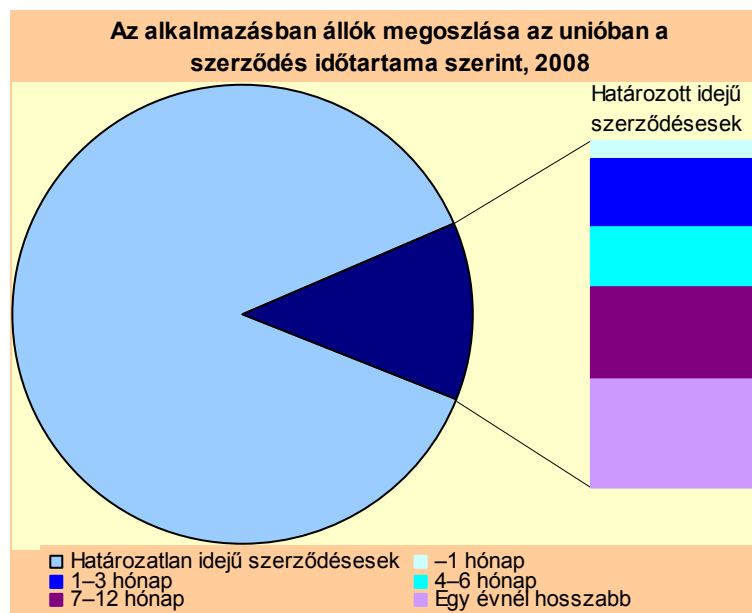

A foglalkoztatottság

Ismertető a rendelkezésre álló adatokról

A foglalkoztatottság és a munkanélküliség konzisztens mérésére az Európai Unió a munkaerő-felmérést (Labour Force Survey-t, röviden LFS-t) alkalmazza. Ezzel a felvétellel lehetővé válik a munkában lévők sajátosságainak jobb megismerése, és az eredmények felhasználása a kutatásokban, vagy a foglalkoztatáspolitikai alakításában. Ezen kívül ennek felhasználása megteremti a lehetőséget más országokkal történő összehasonlításra, hiszen a világ számos országában évtizedek óta végeznek lakossági felvételen alapuló adatgyűjtést.

1995 óta a munkaerő-felmérésen alapuló adatfelvételt 50 országban alkalmazzák. Az EU-ban általános, hogy már a tagfelvételt megelőzően a foglalkoztatottságra és munkanélküliségre vonatkozó statisztikákat az LFS alapján állítják elő.

1983 és 1997 között az EU-LFS adatfelvételére – országonként eltérően – az év első vagy második negyedévében került sor. 1998-tól tértek át a negyedéves és éves eredményeket folyamatosan biztosító adatfelvételre. Az egyes országok követik az uniós irányelveket, így ha határozat születik az adatfelvétel módjának megváltoztatására vagy a kérdőív átalakítására, azt a munkaerő-felmérésben részt vevő országok adaptálják a saját rendszerükbe.

Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal 1992 óta alkalmazza a munkaerő-felmérést a foglalkoztatottság mérésére, amelynek során maximálisan figyelembe veszi az uniós előírásokat.

A munkaerő-felmérés definíciója szerint foglalkoztatottnak tekintendő mindenki, aki a vonatkozási héten legalább egyórányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendszeres munkájától csak átmenetileg (betegség, szabadság, ideértve a szülési szabadságot is) volt távol. Az Eurostat-ajánlások szerint a sorkatonák – mint az intézeti népesség része – nem tartozik a felvétel körébe. (2002. III. negyedévéig a nemzeti számlák (ESA95) fogalmi rendszerének megfelelően a hazai munkaerő-felmérés foglalkoztatotti adatai a sorkatonák adminisztratív forrásból származó létszámadataival korrigálásra kerültek. A kötelező sorkatonai szolgálat eltörlésével ez a számbavételi probléma megszűnt, az idősorok pedig az eredeti koncepcióval

összhangban visszamenőlegesen korrigálásra kerültek.) A sorkatonák feltüntetése mellett a gyermekgondozási díjban (gyed) és a gyermekgondozási segélyben (gyes) részesülők gazdaságilag aktív vagy inaktív népességben belüli elszámolása szintén gyakran felmerülő kérdés. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) ajánlását követve az új évezredben a gyermekgondozással kapcsolatos ellátásokban részesülőket a vonatkozási hétre jellemző tényleges tevékenységük alapján kell osztályozni. Mindez azt jelenti, hogyha az e csoportba tartozók a vonatkozási héten munkát kerestek és megfeleltek a munkanélküli kritériumának, akkor munkanélkülinek, ha dolgoztak, akkor foglalkoztatottnak minősülnek.

A foglalkoztatottságra az Eurostat adatbázisában széleskörű statisztikai adatok állnak rendelkezésre, ezek témakörök és időszakok szerint egyaránt részletes bontásban megtalálhatók. A foglalkoztatottak számát, illetve arányát éves és negyedéves adatok formájában egyaránt tartalmazza az adatbázis.

A foglalkoztatottak számára vonatkozó éves statisztikákat a következő módon lehet elérni:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS detailed annual survey results – Employment-LFS series. Ezt követően választani lehet, hogy a foglalkoztatottak száma milyen bontásban (korcsoportok, nemek, állampolgárság, legmagasabb iskolai végzettség, nemzetgazdasági ágak, a foglalkoztatás viszonya, a foglalkozások osztályozási rendje szerint tagolva) álljon rendelkezésre.

A foglalkoztatottak számára vonatkozó adatok (függetlenül attól, hogy milyen dimenzió szerint tagoljuk) a gazdasági tevékenység osztályozási rendszere alapján jelenleg kétféle módon érhetők el. 2008-ig a NACE Rev. 1.1 EU-nómenklátúra szerint történt a gazdasági tevékenység osztályozása és ennek alapján történt a nemzetgazdasági ágak szerinti meghatározás. 2008 óta azonban életbe lépett a NACE Rev. 2 osztályozás. Az Eurostat adatbázisában 2008-ra vonatkozóan mindkét módszertan alapján megtalálhatók a foglalkoztatottsági adatok.

A foglalkoztatási arányra vonatkozó statisztikák a foglalkoztatottak számához hasonlóan különböző dimenziók (korcsoport, nemek, iskolai végzettség, valamint állampolgárság, nemzetiség) szerint tagolva megtalálhatók az adatbázisban. Ennek elérési útvonala a következő:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS detailed annual survey results – Employment rates-LFS series.

A foglalkoztatottságon belül külön helyet foglal el az atipikus munkavállalási formákra vonatkozó statisztikák gyűjteménye. Az Eurostat adatbázisában ezzel kapcsolatban széleskörű statisztikai adatállomány áll rendelkezésre. Ezeket az adatokat a következő útvonalon lehet elérni:

Részmunkaidős foglalkoztatás:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS detailed annual survey results – Full-time and part-time employment - LFS series

Határozott idejű munkaszerződéssel alkalmazásban állók:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS main indicators – Employment - LFS adjusted series – Employment (main characteristics and rates) - Annual averages

Határozott idejű munkaszerződéssel alkalmazásban állókra vonatkozó adatok az Eurostat statikus tábláiban:

Tables by themes – Population and social conditions – Labour market – Employment and unemployment – LFS main indicators – Employment - LFS adjusted series – Employees with a contract of limited duration

A távmunka és az otthon végzett munka közé nem szabad egyenlőségjelet tenni, mivel előbbi szélesebb értelmű fogalom. Távmunkának tekintjük a munkavégzésnek azt a formáját, amikor a munkavállaló nem a hagyományos munkahelyen, hanem attól távol végzi el rendszeresen napi munkáját, melynek eredményét a kommunikációs és információs technológiák alkalmazásával juttatja el munkaadójához. A fogalom lényege a munkahelytől való függetlenség: a munkát ott végzi, ahol az számára a legkényelmesebb, ahol a munka környezete a legideálisabb. Az otthonról végzett távmunka a legelterjedtebb, de alternatív munkahelyként számításba vehető a teleház, a távmunka-központ, a teleiroda és egyéb helyszínek.

Távmunkában dolgozókkal kapcsolatos adatokat az Eurostat adatbázisában a következő útvonalon érhet el:

Database by themes – Industry, trade and services – Information society statistics – Computers and the Internet in households and enterprises – Internet - Level of access, use and activities – Enterprises - Remote working vagy Employees - Remote working

Az otthoni munkavégzéssel foglalkoztatottak fogalma tehát szűkebben értelmezett a távmunkánál. Az otthoni munkavégzés otthonról történik, egy e célra rendszeresített külön helyiségben vagy az otthon más részében.

Az Eurostat adatbázisában rendelkezésre állnak otthoni munkavégzéssel kapcsolatos adatok:

Tables by themes – Population and social conditions – Labour market – Employment and unemployment – LFS series - Detailed annual survey results – Employment - LFS series – Population in employment working from home as a percentage of the total employment, for a given sex, age group and professional status (%)

Másodállással rendelkezők:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS detailed annual survey results – Population in employment having a second job - LFS series

Eltérő munkarendben foglalkoztatottak:

Ezek között a hétfői (szombati, vasárnapi), az éjszakai, a többműszakos munkarend szerepel:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – Population in employment working during asocial hours - LFS series

A főbb foglalkoztatottsági adatok regionális szinten is megtalálhatók. Ennek elérési útvonala a következő:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS series -Specific topics – LFS regional series – Regional employment - LFS series

Itt közvetlenül érhetőek el a foglalkoztatottak számára és arányára vonatkozó NUTS1 és NUTS2 szintű, munkaerő-felmérésből származó adatok. Emellett az OECD adatbázisának foglalkoztatottakra vonatkozó statisztikái is megtalálhatók.

Az ezredforduló óta hat ún. ad-hoc adatfelvételt került sor, melyekben olyan témákat bontottak ki részletesen, mint az átmenet az iskola világából a munka világába (2000), a fogyatékkal élők foglalkoztatási helyzete (2002), az élethosszig tartó tanulás (2003), a munkaidő-szervezés (2004), a munka és a családi élet összeegyeztetése (2005), valamint az átmenet a munka világából a nyugdíjas életbe (2006).

Ezeket a munkaerő-piaci ad-hoc adatfelvételeket a következő úton lehet elérni:

Database by themes – Population and social conditions – Labour Market – Employment and unemployment – LFS ad-hoc modules :

2000. Transition from school to working life

2002. Employment of disabled persons

2003. Lifelong learning

2004. Work organisation and working time arrangements

2005. Reconciliation between work and family life

2006. Transition from work into retirement

Az Eurostat egyik szolgáltatása lehetővé teszi a foglalkoztatottság mikroszintű adataihoz történő hozzáférést. (Ezek a rendkívül részletes adatok nincsenek feltöltve a mindenki számára hozzáférhető adatbázisba.) Az Eurostat végrehajtja a megfelelő lekérdezést, majd annak eredményét öt munkanapon belül a felhasználó rendelkezésre bocsátja.

A munkaerő-felmérés részletes módszertani bemutatása

A munkaerő-felmérés vonatkozási köre a magánháztartásokban élő népességre terjed ki. Az ILO-ajánlás a 15 éves és annál idősebb lakosság gazdasági aktivitásának (beleértve a foglalkoztatottakat) vizsgálatát javasolja. A nemzetközi összehasonlítás során a 15–64 éves korcsoportra vonatkozó adatokat használják. Az Eurostat adatbázisában ennél részletesebb korcsoportokra bontott statisztikák állnak rendelkezésre. Így többek között fellelhetők a munkaerőpiac egyik legveszélyeztetettebb korosztályára, a 15–24 éves fiatalokra, a munkavállalás szempontjából legaktívabb 25–54 évesekre vagy az idősebb 55–64 évesekre vonatkozó statisztikák.

Területi lefedettség:

A munkaerő-felmérésben 50 ország vesz részt, így rendelkezésre állnak adatok a 27 uniós tagországra külön-külön, illetve különböző országcsoportos (EU–27, euró-zóna, EFTA-országok) bontásban. Emellett a tagjelölt országokra (Törökország vagy Horvátország), az Amerikai Egyesült Államokra és Japánra szintén megtalálhatók adatok. (A ciprusi LFS-adatok a Ciprusi Köztársaságra vonatkoznak. Ezen kívül

Franciaország munkaerő-piaci adatai nem tartalmazzák a tengerentúli – Réunion, Guyane, Martinique, Guadeloupe – terület statisztikáit.)

Időbeli lefedettség:

Az unió tagországaira vonatkozó adatok 1999 vagy 2000 óta állnak rendelkezésre. Korábbi évekre vonatkozó adatok is megtalálhatók, így az EU–15-re (1995 óta), vagy az EU–12-re (1987 óta). A tagjelölt országok foglalkoztatottsági statisztikái 2002-től, az EFTA-tagországoké 1995-től kezdve található meg. A nyolcvanas évekre vonatkozó adatok kizárólag elektronikus formában érhetők el.

Vonatkozási időszak:

A felmérés során gyűjtött adatok általában az adatfelvételt megelőző hét (hétfőtől vasárnapig) során kialakult helyzetre vonatkoznak, azaz a bázishétre.

Folyamatos felmérés esetén:

- a bázishetek egyenletesen oszlanak el a teljes év folyamán
- az adatfelvételre általában a bázishetét követő héten kerül sor, a bázishét és az adatfelvétel napja között legfeljebb öt hét telhet el, kivéve a harmadik negyedévet
- a bázisidőszaki negyedévek és évek 13, illetve 52 egymást követő hétből állnak

Az adatok frissítése:

Az Európai Tanács rendelete szabályozza a nemzeti statisztikai hivatalok adatszolgáltatási köteleességét az Eurostat számára. Ennek alapján a folyamatos felmérés esetén a bázisidőszak végétől számított 12 héten belül (illetve a tavasszal végzett felmérés esetén a bázisidőszak végétől számított kilenc hónapon belül) a tagállamok az Eurostat elé terjesztik a felmérési eredményeket. A negyedéves adatokat a referenciaidőszak után kb. 120 nappal frissítik. Az éves adatokat a 4. negyedévi adatokkal egyidőben közlik.

A munkaerő-felmérésnél alkalmazott osztályozási rendszerek

1. A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere

A gazdasági tevékenységek osztályozása 2008-tól a NACE. Rev. 2 alapján történik. A munkaerő-felmérésben szerepel az összeírt személy munkáltatójának a főtevékenysége, valamint a munkáltató azon telephelyének főtevékenysége is, melyen az érintett személy ténylegesen dolgozik (pl: ipar, építőipar, kereskedelem vagy az oktatás).

2. A foglalkozások egységes osztályozási rendszere (ISCO-88)

Az Európai Közösség által kötelezően alkalmazott ISCO-88 osztályozási rendszerbe 10 kategória tartozik, melyekre vonatkozóan az Eurostat adatbázisában széleskörű adatok állnak rendelkezésre. Ezek a következők:

- Törvényhozók, igazgatási, érdek-képviselési vezetők, gazdasági vezetők
- Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások
- Egyéb, felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások
- Irodai és ügyviteli jellegű foglalkozások
- Szolgáltatási jellegű foglalkozások
- Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások
- Ipari és építőipari foglalkozások

- Gépkézeltők, összeszereltők, járművezetők
- Szakképzettség nem igénylő (egyszerű) foglalkozások
- Fegyveres erők, fegyveres testületek foglalkozásai

3. A foglalkoztatási viszony (státusz) osztályozási rendszere

A foglalkoztatási státusz osztályozásának rendszerét az ENSZ által jóváhagyott kategóriák alkotják az Eurostat honlapján. A foglalkoztatottak létszáma a következő csoportosítások szerint érhetők el az EU statisztikai hivatalának adatbázisában:

- Alkalmazott: a vállalkozásoknál, költségvetési, társadalombiztosítási, illetve nonprofit szervezeteknél, egyéni vállalkozónál rendszeres jövedelemszerző munkával rendelkező munkavállaló, beleértve a szezonális munkást, a vonatkozó héten munkát végző alkalmi munkást vagy a dolgozó diákot.
- Egyéni vállalkozó: az a személy, aki saját vállalkozásában munkát végez. A kategórián belül megkülönböztetik az alkalmazottal és az alkalmazott nélkül tevékenykedő egyéni vállalkozót.
- Társas vállalkozás tagja: az a személy, aki a társas vállalkozással munkavégzési kötelezettséggel járó tagsági viszonyban áll.
- Szövetkezeti tag: az a személy, aki a szövetkezettel munkavégzési kötelezettséggel járó tagsági viszonyban áll.
- Segítő családtag: a háztartás azon tagja, aki a háztartáshoz tartozó gazdaság, vállalkozás tevékenységében rendszeresen részt vesz, ezért munkájáért fizetséget nem kap, csak a háztartás tagjaként részesül a gazdaság, a vállalkozás eredményeiből.

4. A legmagasabb iskolai végzettség

Az ENSZ által kialakított ISCED-rendszer lehetővé teszi, hogy a különböző országok eltérő iskolarendszerei egységes keretek között nemzetközileg összehasonlíthatókká váljanak. Az iskolai végzettségek ISCED szerinti besorolása a következő:

- ISCED 0_2: legfeljebb alapfokú végzettség (általános iskola 8 osztályánál alacsonyabb végzettség, befejezett általános iskola (8 osztály))
- ISCED 3_4: középfokú végzettség (szakmunkásképző, szakiskola, szakközépiskola, gimnázium, érettségi utáni szakképzés)
- ISCED 5_6: felsőfokú végzettség, PhD, DLA-végzettségek

A foglalkoztatottsági adatok különböző forrásai

A foglalkoztatottak számára vonatkozó adatok nem csupán a munkaerő-felmérésből (LFS) származhatnak. Az Eurostat adatbázisában további két adatforrás áll rendelkezésre: a strukturális üzleti statisztika, illetve a nemzeti számlák rendszere. Az alábbiakban összegyűjtöttük e három forrás fő jellegzetességeit és különbségeit.

1. Munkaerő-felmérés

Lefedett népesség: magánháztartásokban élő lakónépesség

Korcsoport: 15 évesnél idősebb (bizonyos országok, köztük Magyarország esetében létezik felső – 74 éves – korlát)

2. Strukturális üzleti statisztika

Az alkalmazásban állók számát használja. Ebbe a kategóriába azon munkavállaló tartozik, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, s munkaszerződése, munkavégzésre irányuló megállapodása alapján, munkadíj ellenében munkavégzésre kötelezett.

Lefedett ágazatok: nem tartalmazza a mezőgazdaságot és bizonyos szolgáltatásokat
Vonatkozási kör: az adott területen működő gazdálkodó szervezetek

3. Nemzeti számlák

A makroszintű foglalkoztatottságra vonatkozó statisztikák több adatforrás együttes alkalmazása révén állnak elő.

Lefedett népesség: magánháztartásokban és intézeti háztartásokban élők, de nemcsak a lakónépesség.

A következő kategóriák sorolhatók ide: sorállományú katonák (beleértve a külföldön állomásozó hazai fegyveres erők tagjait), az alkalmi munkásokat, a bedolgozókat, a külföldön lakó, de például Magyarországon dolgozókat, vagy például a Magyarországon lakó, de külföldön dolgozókat, a fekete munkásokat, illetve a másodállásban dolgozókat.

Korcsoport: nincs megkötés

Lefedett ágazatok: nincs megkötés

Különbség az üzleti statisztika és az LFS között:

Az üzleti adatfelvétel a területére eső termelő egységek működéséről gyűjt adatokat, ezzel szemben az LFS az országban élő emberekről, vagyis a lakónépességről. Az üzleti vállalkozások nem rendelkeznek információval bizonyos gazdasági tevékenységekre vonatkozóan, ilyen a mezőgazdaság, illetve néhány szolgáltató ágazat. Emellett csak az LFS rendelkezik olyan dimenziókra vonatkozó statisztikákkal, mint nem vagy kor. Fontos különbség, hogy míg az LFS közvetlen adattal rendelkezik például a foglalkoztatottak számát illetően, addig a strukturális üzleti statisztikai adatai becslésen alapulnak. Az üzleti statisztika felmérése, a vállalkozások nyilvántartásán alapulnak, ami nem tartalmazza a bizonyos küszöbérték alatti kis vállalkozásokra vonatkozó adatokat.

Különbség az LFS és a nemzeti számlák között:

1. Általános tény, hogy az LFS az egyik legfontosabb adatforrása a nemzeti számlák rendszeréből származó foglalkoztatottsági adatoknak. További adatforrások: üzleti statisztika, különböző nyilvántartások (foglalkoztatottakra, társadalombiztosításra vonatkozó), népszámlálások stb. Egyes országokban a nemzeti számlák rendszerének egyedüli adatforrása a munkaerő-felmérés, mások kiegészítik azt más forrásokkal, míg néhány országra az jellemző, hogy egyáltalán nem használja az LFS-ből származó statisztikákat. A nemzeti számlák rendszere két koncepciót ismer el a foglalkoztatottságra vonatkozóan: a hazait, illetve a nemzetit. Előbbiről az LFS módszertana ad tájékoztatást.

2. A foglalkoztatottakra vonatkozó munkaerő-felmérésből származó adatok a 15 évesnél idősebb lakónépességre vonatkoznak (bizonyos országok, köztük Magyarország esetében létezik felső – 74 éves – korlát), a nemzeti számlák rendszerében ilyen megkötés nincs. Az LFS adatai nem tartalmazzák az intézeti háztartásokban élőkre, a külképviseleteken dolgozókra, vagy a nemzeti halászhajók személyzetére vonatkozó adatokat.

3. Az LFS és a nemzeti számlák rendszeréből származó foglalkoztatottsági adatok esetében a revíziós politika is jelentősen eltér egymástól. Mindent összevetve a

makroszintű foglalkozási adatok sokkal alkalmasabbak arra, hogy az ipari sajátosságokat részletezzük, vagy a foglalkoztatási növekedést megítéljük. Ezzel szemben az LFS inkább a demográfiai-szociális jellemzőkre fókuszál. Az LFS inkább alkalmas a munkaerő-piaci részvétel kifejezésére olyan mutatókon keresztül, mint a foglalkoztatási ráta, vagy a foglalkoztatottság és munkanélküliség közötti változás.

Részletes módszertani háttér:

[Munkaerő-felmérés](#)

[Munkaerő-felméréshez kapcsolódó definíciók](#)

[Munkaerő-felmérés szervezése](#)

[Metaadatok](#)

A munkaerő-felméréshez kapcsolódó nomenklatúrák:

[Az Eurostat oldalán](#)

A [CIRCA](#)-n

[Ad-hoc modulok](#)**LFS [mikroadatok](#)****Kiadványok:****– Gyorstájékoztató**

[A válság munkaerő-piacra gyakorolt hatása](#)

– Statisztikai Fókusz

[Munkaerő-piaci krízis az Európai Unióban, 2009. III. negyedév](#)

[Alacsony keresetű foglalkoztatottokról](#)

[A munkaerő-piaci helyzet 2009. II. negyedévében](#)

[Éves jelentés a munkaerő-piaci helyzetről \(2008\)](#)

– Statisztikai könyvek

[Szociális helyzet az Európai Unióban, 2008](#)

[A munka, a család és a magánélet összeegyeztetése az Európai Unióban](#)

[A fiatalok helyzete Európában](#)

– [Módszertani füzetek](#)**[Gyakori kérdések](#)****Adatok:**

– [Kapcsolódó kész táblák](#)

– [Adatbázis](#)

Külső adatforrás:

[Európai Bizottság](#)

[Nemzetközi Munkaügyi Szervezet \(ILO\)](#)

[European Monitoring Centre on Change \(EMCC\)](#)

[EU employment situation and social outlook](#)

[Eurociett](#)

[LABREF adatbázis](#)

[LAF adatbázis](#)